

"TƏRƏKƏMƏ ÇƏRŞƏNBƏSİ" BEYNƏLXALQ FOLKLOR FESTİVALLARI

Azərbaycan Respublikası
Mədəniyyət Nazirliyi

MİRAS
MƏDƏNİ İRSİN ÖYRƏNİLMƏSİNƏ
KÖMƏK İCTİMAİ BİRLİYİ

TƏRƏKƏMƏ ÇƏRŞƏNBƏSİ BEYNƏLXALQ FOLKLOR FESTİVALLARI GƏGƏLİ, AĞSU, AZƏRBAYCAN

Tərəkəmə Çərşənbəsi Beynəlxalq Folklor Festivalları Kataloq

Elmi redaktor:

Tarix elmləri doktoru

Qafar Cəbiyev

Rəyçilər:

Sənətşünaslıq elmləri doktoru

Kübra Əliyeva

Tarix elmləri doktoru

Şikar Qasimov

Dizayn və tərtibat:

Murad Əziz

Səhifələyici:

Sevər Şovqatova

Fariz Xəlilli. Tərəkəmə Çərşənbəsi Beynəlxalq Folklor Festivalları Kataloqu. Bakı: , 2024, 56 səh.

Kataloq Azərbaycan Respublikası Mədəniyyət Nazirliyinin maliyyə yardımı ilə hazırlanmışdır. Kataloqda əks olunan fikir və mülahizələr müəllifə aiddir və Azərbaycan Respublikası Mədəniyyət Nazirliyinin rəsmi mövqeyini əks etdirmir.

ISBN: 978-9952-8412-6-8

DOI: 10.30546/978-9952-8412-5-1

"MİMTA YAYIMLARI" Nəşriyyatında tərtib edilərək nəşrə hazırlanmışdır.

LAYİHƏ HAQQINDA

Ağsu rayonu Gəgəli kəndində yaşadılan tərəkəmə çərşənbəsi folklor nümunəsi hun, göytürk, monqol, türkmən qədim ənənələrinin müasir dövrümüzdə davam etməsidir. Müxtəlif dinlərin və təlimlərin fəvqündə davam edən bu ənənəyə görə insanlar və heyvanlar iki od arasından keçərək təmizlənilir. Tərəkəmələr yeni ilə yeni ruhla başlayırlar. Tərəkəmə Çərşənbəsi qeyri-maddi mədəni irs nümunəsi Axır Çərşənbə günü (çərşənbə axşamından çərşənbə gününə keçən səhər) səhər tezdən günəş çıxarkən kəndin sakinləri tərəfindən öz heyətlərində icra olunur. «Miras» mədəni irsin öyrənilməsinə kömək ictimai birliyi 2011-ci ildə ilk dəfə "Tərəkəmə Çərşənbəsi" sənədli filmi çəkərək geniş ictimaiyyətə bu irs nümunəsini tanıtmışdır. Ənənənin festivallaşdırılması ilk dəfə 16-18 mart 2015-ci ildə baş tutmuşdur. Birinci Beynəlxalq Folklor Festivalına beş ölkədən 400-dən çox iştirakçı qatılmışdır. İkinci Beynəlxalq Folklor Festivalı 14-16 mart 2016-cı il, Üçüncü Beynəlxalq Folklor Festivalı 19-21 mart 2018-ci il, Dördüncü Beynəlxalq Folklor

Festivalı 18-20 mart 2019-cu il tarixlərində olmuşdur. Festivalın təşkilində qeyri-hökumət təşkilatları ilə yanaşı, dövlət qurumları, özəl müəssisələr, fərdi təşəbbüskarlar, mədəniyyət xadimləri yaxından iştirak ediblər. İndiyə qədər festivallarda Türkiyə, Gürcüstan, İran, Rusiya, Misir, Hindistan, Türkmənistan, İndoneziya, Yəmən, Qazaxıstan kimi ölkələrdən gələn nümayəndələr və folklor qrupları ilə yanaşı Ağsu rayonu və Gəgəli kəndinin yerli sakinləri qaynayıb qarışaraq mədəni fəaliyyətlər həyata keçiriblər. Xarici və yerli qonaqlar kənddə əvvəlcədən müəyyən edilmiş evlərdə qalmış və ünsiyyət bağları qurmuşlar. Festivalın proqramına görə Axır çərşənbədən bir gün öncə qonaqlar kəndə gəlir, öz folklor nümunələrini konsert tədbirləri, sərgilər vasitəsilə təqdim edirlər. Bu müddətdə Ağsu rayonunun gəzməli yerləri, tarixi abidələri, istehsal müəssisələrinə turlar təşkil edilir. İkinci gün də tədbirlər davam edir. İkinci gün axşam kənddə bir neçə evdə qədim ənənələrə əsasən oturma gecələri keçirilir. Xarici və yerli qonaqlar, kənd sakinləri oturma gecələrində səhərə qədər yatmır, müxtəlif əyləncəli proqramlar, oyunlar icra edirlər. Səhər erkəndən qonaqların iştirakı ilə heyvanların, daha sonra insanların iki od arasından keçmə hadisəsi izlənilir. Bu zaman bütün kənd sakinləri həmin ayını icra edirlər. Qonaqlar dincəldikdən sonra günorta kəndi tərk edirlər. Festival İndiyə qədər maraqla qarşılanmış və çoxsaylı qonaqları ilə yadda qalmışdır. Lakin 2020-ci ildə Beşinci Beynəlxalq Folklor Festivalının keçirilməsi nəzərdə tutulsa da pandemiya və müharibə səbəbindən yarımçıq qalmış,

festivalı yenidən keçirmək 2024-cü ilə qədər mümkün olmamışdır. «Miras» mədəni irsin öyrənilməsinə kömək ictimai birliyi Tərəkəmə Çərşənbəsi Beşinci Beynəlxalq Folklor Festivalını keçirmək və onun davamlılığını təşkil etmək üçün Azərbaycan Respublikası Mədəniyyət Nazirliyinin qrant müsabiqəsində iştirak etmişdir. Müsabiqədə qalib gələn layihənin həyata keçirilməsi aprel ayından sonra mümkün olduğu üçün «Miras» mədəni irsin öyrənilməsinə kömək ictimai birliyi ilk dəfə beşinci festivalı fərqli tarixdə, fərqli mövsümdə keçirməli olmuşdur. Azərbaycan Respublikası Mədəniyyət Nazirliyinin dəstəyi, «Miras» mədəni irsin öyrənilməsinə kömək ictimai birliyinin təşkilatçılığı ilə «Tərəkəmə Çərşənbəsi beşinci beynəlxalq folklor festivalının keçirilməsi» layihəsi çərçivəsində 01-02 iyun tarixlərində Ağsu rayonu Gəgəli kəndi Tərəkəmə yurdu folklor turizmi məkanında beynəlxalq festival keçirilmişdir.

Ağsu rayonunun ən böyük kəndinin inkişafı ilə yanaşı, onun sakinlərinin mədəni və təhsil səviyyəsinin artdığı festivallar təhlil edildikdə görünür. Nümunə kimi ali təhsil alan qızların sayının artmasını da göstərmək olar. Festivalın keçirilməsi tərəkəmə həyat tərzinin və köç yollarının YUNESKO siyahısına alınması ilə də səsləşir. Kənddə Gəgəli bələdiyyəsinə məxsus Tərəkəmə yurdu folklor turizmi məkanı qədim türk obasının iki min ildən çox dövrdə davam edən ənənəsini yaşatmaq və gələcək nəsillərə ötürmək üçün meydandır. Festival təşkilatçılarının əsas hədəfi festivalın davamlı olması və YUNESKO-nun ilkin qeyri-maddi mədəni irs siyahısına daxil olmasıdır.

“Axtaçı obası və Tərəkəmə çərşənbəsi” sənədli filmi, Ağsu rayonu Gəgəli kəndi, 2011-ci il, Aktiv Media studiyası, ideya müəllifi Fariz Xəlilli, rejissor Teymur Nəcəfzadə, ssenari müəllifi Sədi Məmmədov

Azərbaycanda Şirvan bölgəsinin iri obalarından biri olmasına rəğmən Axtaçı obası haqqında az yazılmış, etnoqraf və folklorşünasların tədqiqatlarından kənar qalmışdı. Axtaçı obasını oğuz boy təşkilatı ilə əlaqələndirən Zəki Vəli Toğan onların getdikləri yerlərdə geniş torpaqlara malik olduğu və tümənlərə rəhbərlik etdiklərini yazır. Axtaçı obasının əsasını təşkil etdiyi kəndlərimizdən biri Ağsu

rayonunun Gəgəli kəndidir. Əhalisi tarixən qışlaq, yaylaq və yazlaq torpaqlarında maldarlıqla məşğul olmuş bu türk obasının bəzi folklor nümunələri özünəməxsusluq təşkil edir. Axır çərşənbədə oturma hadisəsi və insanlarla yanaşı heyvanların da çərşənbədən keçirilməsi adətinin təhlili bu obanın timsalında əski türklərdə axır çərşənbə mərasiminin necə böyük önəmə malik olduğunu görməyə imkan verir. Axtaçı adının etimologiyası, yerləşdiyi coğrafi məkanın tarixi, axır çərşənbədə gecənin qaranlığından səhərin alatoranına qədər oturmaq, insanların və ev heyvanlarının iki odun arasından keçməsi, atın gövşəməsinə inam kimi folklor hadisələri haqqında maraqlı etnoqrafik müşahidələr səhnələşdirilmişdir.

Axtaçı obasının adında at saxlamaq, ata baxmaq ifadəsi var. Bu gün axtaçı obasının yaşadığı, məskunlaşdığı ərazinin altında qədim bir yaşayış yerinin – Nərgizavanın qəbiristanlığı yerləşir, orada antik nekropol var. Həmin nekropoldan aşkar olunan maddi-mədəniyyət nümunələri də məhz axtaçı adı ilə əlaqəlidir. Buradan xüsusilə tunc atlı, at və ikibaşlı at fiqurları aşkar olunub. Bu faktlar məhz bağlılığı, ardıcılığı göstərir.

Axtaçı-Gəgəli obasının sakinləri ənənəvi olaraq hər il axır çərşənbə gecəsi səhərin alatoranına qədər oturlar. Onlar niyyət edir, bir növ səhəri bu cür bir yerdə ictimai həmrəylikə açırlar. Bu ictimai həmrəylik (qohum-əqraba, qonum-qonşu) tərəfləri uzun müddətdir ki, bir-birlərini görmürlər. Başqa şəhərdə,

Axır çərşənbənin qaranlığı sona çatır. Alatorandır. Gəgəlilər özləri ilə yanaşı heyvanlarını da iki odun arasından keçirirlər. Tövlənin qapısı açılır və hevanlar iki tonqalın arasından keçərək sanki yeni günə, yeni ilə başlayır. Bu bizə ola bilsin ki, qapının açılıb heyvanların iki odun arasından keçərək yeniliyə, yeni həyata, yeni can qazanmış otlaqlara çıxışını göstərir. Oturaq əhalidən fərqli olaraq, bir zamanlar yarımköçəri yaşamış obalar heyvanlarını düşünür. Onun çərşənbəsində də məhz öndə gedən heyvanlardır.

At gövşəyir? Türklər islamdan öncə at ətini yedikləri və südünü içdikləri üçün islamı qəbul etdikdən sonra da bu ənənə birdən-birə aradan qalxmamışdır. Hələ də bir çox türk obalarında atın gövşəməsinə inam vardır. Axtaçı-Gəgəli obasında da niyyət tutular, axır çərşənbədə göz qırpmadan atın nə zaman gövşəyəcəyini gözləyirlər. Atın gövşədiyini görənlərin niyyəti baş tutar, görməyənlərsə gələn il yenə bunu təkrar edərlər. Beləliklə, dolayısı ilə insanlar inanırlar ki, at gövşəyən heyvanlar sırasına daxildir.

başqa yerdə yaşayan gəgəlilər hamısı oturlan evə toplaşır ki, səhərə qədər bir yerdə yatmadan otursunlar. Burada keçmiş xatrlama, adət-ənənə, dastanlar, bəlkə də başqalarının eşitmədiyi, bilmədiyi bir çox məqamlar ortalığa tökülür.

Kənd sakini Muxtar kişi deyir ki, “bizim obamızda çərşənbə tonqalları hər zaman avarla, irmiylə yandırılır, odundan istifadə olunmur. İstər avar, istərsə də irmiy heyvanın qarşısından çıxan yararsız ot-ələfdir. Avarla qalanan tonqalın üzərindən hoppanan insanlar deyirlər: “Ağırlığım-uğurluğum yerlə getsin, Allah ruzimizi yetirsin”. Amma bir məqamı da unutmaq olmaz ki, ocağın üzərindən üzü qibləyə hoppanmasan işin avand getməz”.

BİRİNCİ BEYNƏLXALQ TƏRƏKƏMƏ ÇƏRŞƏNBƏSİ FOLKLOR FESTİVALI

2015-ci il mart ayının 16-da Ağsu rayonunun Gəgəli kəndində başlayan Birinci Beynəlxalq Tərəkəmə Çərşənbəsi Folklor Festivalı mart ayının 17-18-də də davam edib. MİRAS Mədəni İrsin Öyrənilməsinə Kömək İctimai Birliyinin təşəbbüsü, Azərbaycan Respublikası Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi, AMEA Folklor İnstitutu, Ağsu rayonu İcra Hakimiyyətinin dəstəyi ilə keçirilən festivala Azərbaycanla yanaşı, Türkiyə, Gürcüstan və Misirdən 150-yə qədər iştirakçı qoşulub. Festivalın proqramına müxtəlif folklor qruplarının çıxışı, sərgi-yarmarka, oturma gecəsi və axır çərşənbə tonqalları, eləcə də Orta əsr Ağsu şəhəri turu daxil olub.

Əvvəlcə Ağsudan olan Aşıq Məhəmmədin ifaları, eləcə də kosa və keçəlin müşaiyətində gələn qonaqlar sərgi-yarmarkaya baxıblar. Sərgidə Bico və Qəşəd kəndlərində toxunan xalçalar, Gəgəli kəndində toxunan palazlar, müxtəlif kəndlərdən sərgiyə gətirilmiş etnoqrafik əşyalar, Bakıda və Ağsuda yaşayan rəssamların əsərləri, heykəltəraş Vüqar Quliyevin daş və dəmir oksidindən hazırladığı miniatür heykəllər, Zaqatalanın Mamrux kəndində və Ağsuda hazırlanan tikmələr, əl işləri, kənd təsərrüfatı məhsulları (yerli bal, motal pendiri, kənd yumurtası, sarımsaq və s.), eləcə də Orta əsr Ağsu şəhəri və Mehrəvan qala-

sından aşkar olunmuş arxeoloji materiallar nümayiş etdirilib.

Festivalı açıq elan edən Ağsu rayonu İcra hakimiyyətinin başçısı Ənvər Seyidəliyev müxtəlif ölkələrdən və bölgələrdən gələn qonaqları salamlayıb, Gəgəli kəndində belə bir festivalın keçirilməsinə başlanmasını münasibətilə təşkilatçılara minnətdarlıq edib. Ağsuda son zamanlarda bir çox folklor tədbirlərinin keçirilməsi bu bölgədə ənənələrə hörmətin əlamətidir, gələcəkdə Ağsunun da «folklor paytaxtı» statusu alacağına inandığını deyib.

Azərbaycan Respublikası Mədəniyyət və Turizm Nazirliyinin əməkdaşı Seymur Həsənov Azərbaycan-

da turizmin inkişafına kəndlərimizin də qoşulmasının vacibliyini və yaşıl turizmin Ağsuda da inkişaf etdirilməsinin zəruriliyini bildirib. Bu mənada festivalın təsirli olacağına və daha da genişlənəcəyinə ümid etdiyini deyib.

MİRAS Mədəni İrsin Öyrənilməsinə Kömək İctimai Birliyinin sədri, tarix üzrə fəlsəfə doktoru Fariz Xəlilli Gəgəli kəndinin qısa tarixçəsi, türk tərəkəmə obası kimi əhəmiyyətini və tərəkəmə çərşənbəsinin fərqliliyini qonaqların nəzərinə çatdırıb. Festivalın ənənəvi keçirilməsinin kənddə maddi rifahın, mənəvi ab-havanın inkişaf edəcəyinə təsir edəcəyini bildirib.

Professor Şikar Qasimov Novruz və çərşənbə ənənələrinin Sovet dövründə uzun müddət yasaq olduğunu, qadağanın aradan qaldırılmasının uzun zaman aldığı qeyd edib. Ümummilli Lider Heydər Əliyevin Novruza verdiyi önəmi, YUNESKO-nun qey-

ri-maddi mədəni irs siyahısına salınması, Prezident İlham Əliyevin Axır çərşənbə və Novruz bayramı tədbirlərində yaxından iştirakını təqdir edib.

Türkiyədən festivala qoşulmuş şair Muharrem Yenigün Novruzun türk toplumunda yerindən, Türkiyənin şərq bölgələrindəki Novruz adətlərindən bəhs edib. Novruz ənənələrinə həsr etdiyi yeni şeirini səsləndirib.

Misirli müsiqişünas Mona Zedan kənd sakinlərinin və qonaqların bayramını təbrik edib, ərəb xalq musiqisi parçaları ifa edib.

Bədii hissə Həqiqət Musayev adına Gəgəli kənd ümumi orta məktəbin şagirdlərinin ifasında məz-

həkəli tamaşa ilə davam edib. Tamaşanın ssenarisini məktəbin direktoru Sabit Abdullayev, quruluşunu Uşaq birliyi təşkilatının rəhbəri Nərgiz Quliyeva hazırlayıb. Maraqla qarşılanan tamaşa ikinci gün də proqrama daxli edilib.

MİRAS Musiqi qrupunun üzvləri tarzən Mehman Mikayılov, kamança ifaçısı Cahandar Mikayılov və Elnur İbrahimov, xanəndələr Ruslan Adgözəlov, Nurlan Namazov və Tahir Şəfiyev xüsusi proqramla çıxış ediblər.

Bakı Uşaq Teatrının hazırladığı bayram tamaşası kənd sakinlərinin marağına səbəb olub. Peşəkar aktyorları uzun müddətdir kəndlərində görməyən

sakinlər bunu xüsusi vurğulayıblar. Teatrın direktoru İntiqam Soltan kəndlərdə belə tamaşaların oynanılması onlara xüsusi zövq verir.

İkinci gün Aşıq Rza Mamedov (saz), Abgül Adgözəlov (qoşanağara), Şöhrət Əliyev (nağara), Mirzə Mirzəyev və İdris Tağıyevdən (zurna) ibarət Şamaxı folklor

qrupu yaddaqalan proqramla çıxış ediblər. Daha sonra Pərviz Osmanovun rəhbərlik etdiyi Ağsu musiqi qrupu, Gəgəli kəndindən olan gənc müğənni Ağadadaş Talışov və Bico kəndini təmsil edən Aşıq Amilin ifa etdiyi musiqi parçaları maraqla qarşılanıb.

Türkiyədən festivala qoşulmuş şair Muharrem Yenigün Türkiyənin şərq bölgələrindəki, xüsusilə Qars və İğdır tərəflərdə Novruz adətlərindən, yeddi ləvindən bəhs edib. Novruz ənənələrinə həsr etdiyi yeni şeirlərini səsləndirib. Misirli müsiqişünas Mona Zedan isə ərəb xalq musiqisi parçalarından ibarət geniş repertuarla çıxış edib.

Festivala dünyada məşhur olan fotoqraflar - Məmməd Rəhimov, Mirnaib Həsənoğlu və Rauf Umudov (Azərbaycan), Ahmet İnamçer və Ahmet Serdar (Türkiyə), Kakha Pkakhadze və Nino Mghebrishvili (Gürcüstan) qatılıblar. Onlar festivalı izləyərək maraqlı fotolar çəkiblər. Gələcəkdə bu fotoları sərgiləmək və kataloqu-nu nəşr etmək nəzərdə tutulur.

Festival zamanı «yumurta döyüsdürmə» müsabiqəsi keçirilib. Bütün yumurta döyüsdürənlərə qalib gələn Gəgəli kənd sakini Davud İslamov birinci yeri tutub. Xonça müsabiqəsində isə MİRAS üzvü Tofiqə Cəfərli qalib gəlib.

Martın 17-də axşam çağı iri tonqallar qalanıb, qonaqlar və kənd sakinləri tonqaldan keçiblər. Səmaya dilək balonları və şamallar atılıb. Axır çərşənbə aşı yeyildikdən sonra əvvəlcədən ayrılan evlərdə səhərə qədər oturulub, əyləncəli proqramlar icra edilib, evlərə qurşaqlar atılıb, yatanlar tikilib.

Səhərin alatoranlığında oturan evlərin həyətində mal-qara iki od arasından keçirilib. Qədim inanclara əsaslanan bu  n n  bütün kənd sakinləri tərəfindən davam etdirilir.

Festivalın son g n  fəal iştirak edən nümayəndələrə sertifikatlar təqdim edilib.

İKİNCİ BEYNƏLXALQ TƏRƏKƏMƏ ÇƏRŞƏNBƏSİ FOLKLOR FESTİVALI

2016-cı ilin 14-16 mart tarixlərində Ağsu rayonunun Gəgəli kəndində MİRAS Mədəni İrsin Öyrənilməsinə Kömək İctimai Birliyi və Sarılı şirkətinin təşkilatçılığı ilə II Beynəlxalq Tərəkəmə Çərşənbəsi Folklor Festivalı keçirilib. Festivalın keçirilməsinə Azərbaycan Respublikası Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi, Ağsu rayonu İcra Hakimiyyəti, Azərbaycan Fotoqrafları Birliyi və Allprint şirkəti dəstək veriblər. Festivala Azərbaycan, Türkiyə, Gürcüstan, Misir, Hindistan, Türkmənistan, Qazaxıstan, Norveç, Yəməni, İndoneziya və Myanmadan olan 300-dən çox iştirakçı qatılıb.

Festivalın birinci günü açılış mərasimi olub. Əvvəlcə festival boyunca açıq olan sərgi-yarmarkaya baxış keçirilib. Sərgidə Ağsu rayonunun Gəgəli, Bico və Qəşəd kəndlərində toxunmuş xalça və palazlar, mafaş, namazlıq və hədiyyəlik nümunələr, Ağsu şəhərində hazırlanan musiqi alətləri və tikmələr, İsmayilli şəhərində xalq tətbiqi sənət əsərləri, Misir Mədəniyyət Mərkəzinin Misir incəsənəti materialları, əntiq əşyalar, içərisi döşənmiş tərəkəmə çadırı, at arabası, MİRAS İctimai Birliyinə məxsus müxtəlif rəssamların çəkdiyi rəsm əsərləri, Orta əsr

Ağsu şəhəri, Mehəvan qalası və Nərgizava abidəsindən aşkar olunan arxeoloji materiallar nümayiş olunub. İsmayilli Dövlət Humanitar və Texnologiya Kollecinin əməkdaşı Aynur Dəmirovanın rəhbərliyi altında kollecin tələbələrindən əsərləri sərgilənib, tələbə Ofelya Musayeva festival meydanında rəsm əsərləri çəkərək təşkilatçılara və qonaqlara hədiyyə edib. Tərəkəmə çadırının qarşısında qutab və yuxa bişirilməsi marağa səbəb olmuş, rəngarəng görüntülər alınmışdır. Evdə qurulmuş iki xanada Simuzər Xəlilova və Əntiqə Həsə-

novanın toxuduğu palaz namazlıqlar də sərgi-yarmarkada yer alıb.

Festivalı açıq elan edən MİRAS İctimai Birliyinin sədri, tarix üzrə fəlsəfə doktoru Fariz Xəlilli təşkilatçıların məqsəd və məramı haqqında qısa məlumat verib. O, bildirib ki, festivalın türk xalqlarının ənənələrinin təbliğində, ümumdünya xalqları arasında mədəni əlaqələrin qurulmasında, bəşəri dəyərlərin öyrənilməsində böyük əhəmiyyəti var. Habelə 2016-cı il Multikulturalizm ilinə həsr olunmuş festival dövlət, özəl və ictimai sektorun tərəfdaşlıq və dəstəyi baxımından da mühüm hadisədir. O, Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi və Ağsu rayonu İcra Hakimiyyətinə festivalın keçirilməsinə verdikləri dəstəyə görə minnətdarlıq edib. Tərəkəmə Çərşənbəsi haqqında danışan Fariz Xəlilli türk obalarının Axır çərşənbə

günü ev heyvanlarını iki odun arasından keçirməsinin özəlliyini qeyd edib. Azərbaycanın bir çox obalarında bu hadisənin təzahürləri görünə də ən yaxşı şəkildə Şirvan bölgəsinin oğuz türk obalarından olan Axtaçı obasına məxsus Ağsu rayonu Gəgəli kəndində saxlanıldığı bildirilib. Hər il Tərəkəmə Çərşənbəsi günü kənd sakinləri səhərə qədər oturur, yatmır, səhər obaşdan heyvanları iki tonqalın arasından keçirirlər. Az yazılsa, az öyrənilsə də dünyada tanınması üçün yeni fəaliyyətlər başlanmış, MİRAS İctimai Birliyi ilk dəfə 2011-ci ildə film çəkmiş, 2015-ci ildən isə Tərəkəmə Çərşənbəsi Folklor Festivalı keçirir. Hədəf gələcəkdə multikultural dəyərlərin yaşayan və yaşadılan örnəyi kimi Tərəkəmə Çərşənbəsi ənənəsini UNESCO-nun qeyri-maddi mədəni irs ilkin siyahısına daxil edilməsinə nail olmaqdır.

Sonra Ağsu rayonu İcra Hakimiyyətinin başçısı Ənvər Seyidəliyev kəndə gələn yerli və xarici qonaqları salamlayıb, onlara festivala göstərdikləri marağ üçün minnətdarlıq edib. Türkdilli Ölkələrin Parlament Assambleyasının baş katibi Jandost Asanov dəvətə görə minnətdarlıq edib, həm rayon rəhbərliyinə, həm də MİRAS İctimai Birliyinə hədiyyələr təqdim edib. Türkiyənin Azərbaycandakı səfirliyinin mədəniyyət işləri müdiri Murat Karaçanta Azərbaycan və Türkiyə tərəkmə-yörük mədəniyyətinin eyni olduğunu, müxtəlif fərqlərlə yaşadıldığını qeyd edib. Festivala Türkiyədən marağın belə geniş olmasından sevindiğini bildirib və kənd sakinləri ilə mədəni əlaqələrini davam etdirəcəklərini deyib. Misir Mədəniyyət Mərkəzinin sədri, Dr. Əhməd Sami Elaydi, AMEA-nın müxbir üzvü Vəli Əliyev, professor Kübra Əliyeva, İsmayılı Dövlət Humanitar və Texnologiya Kollecinin direktor əvəzi, Dr. Sevda Qasımova, Norveç Krallığının Azərbaycandakı səfiri Bard İvar Svendsen, Hindistanın Azərbaycandakı səfirliyinin konsulu Amit Pandey, Ege Foto və Kino Həvəskarları Dərnəyinin sədri Ahmet İmançer, Azərbaycan Fotoqrafları Birliyinin sədr müavini Rauf Umu-dov, Həqiqət Musayev adına Gəgəli kənd ümumi orta məktəbinin direktoru Sabit Abdullayev, Türkiyənin Batman Universitetinin müəllimi Seyran Qafarzadə çıxış edərək Novruz, İlxır çərşənbə, türk-islam mədəniyyətinin zənginliyi haqqında fikirlərini bölüşüb, iştirakçıların bayramını təbrik ediblər. Azərbaycan Fotoqrafları Birliyinin üzvü Fərqanə Qasımlı hazırladığı "Tərəkmə Çərşənbəsi - 2015" filmi təqdim edib.

Festivalda yerli və müxtəlif ölkələrin folklor qrupları çıxış ediblər. Ağsu şəhəri Mədəniyyət Mərkəzinin musiqi qrupu Pərviz Osmanovun rəhbərliyi altında bütün festival boyunca digər qrupları müşayiət edib, öz maraqlı proqramlarını təqdim ediblər.

Əvvəlcə İzmir Böyükşəhər Bələdiyyəsinin Gənclər və İdman Dərnəyinin rəqqas üzvləri (Fatih Akçayüzlü, Doğukan Çiçek, Çağlar Irmak, Canberk Dilsizoğlu, Burak Türker, Burak Upçin, İlker Savran, Mert Yetiş, Kerem Kutlay, Begüm Gültepe, Berrak Altıncüppü, Balim Sultan Çakır, Yaren Özbaylan, Pınar Çapacı, İrem Nur Uslu) “Zeybek” rəqsini təqdim ediblər. Maraqla qarşılanan türk efələrinin rəqsini “Kafkas” rəqsi davam etdirib.

Azərbaycan Dövlət Mədəniyyət və İncəsənət Universitetinin tələbələri (Nərgiz Məmmədova, Zəminə

Sadıqova, Reyhan Zülfüqarova, Cəmilə Məmmədova, Parvina Hakimova, Seymur Nəbizadə, Məlik Həsənov, Kamran Həsənov, Kamal İbadov, İsa Zeynalov) Azərbaycanın milli rəqslərini ifa ediblər.

MİRAS Musiqi qrupunun üzvləri Ruslan Adgözəlov, Cahandar Mikayılov, Ruslan Zərbəliyev, eləcə də Azərbaycan Dövlət Mədəniyyət və İncəsənət Universitetinin tələbələri (Azər Səlimov, Cahandar və Ağayar Xanlarov) muğam dəstgahı ilə çıxış ediblər.

Gürcüstanın “Kartvelo” qrupu (Tornike Tsintsalaşvili, Nika Qureşidze, Tato Zananaşvili, Qiorqi Samğuraşvili, Bejan Tsintsalaşvili, Laşa Şvelidze) maraqlı proqramla gürcü musiqilərini təqdim ediblər.

Həqiqət Musayev adına Gəgəli kənd ümumi orta məktəbinin şagirdləri (Rəvin İmranzadə, Ülvi Zərbəliyev, Seyid Əmiyev, Vüsal Zərbəliyev, Rəşad Abdulov, Elxan Həsənov, Aytən Abdulova, Gülüstan Əmiyeva, Bikə Musayeva, Gülnarə Musayeva, Aidə Mirzəyeva, Zülfiyə Cəbrayılova, Jalə Zərbəliyeva) “Kosa və Keçəl”, “Çoban və Pəhləvan” tamaşalarını nümayiş etdirib, kompozisiya təqdim ediblər.

“Best of India” rəqs qrupunun üzvləri Şəbnəm Kumari və Avtar Singh hind milli rəqslərini ifa ediblər.

Azərbaycan Dövlət Mədəniyyət və İncəsənət Universitetinin teatr sənəti fakültəsinin tələbələri (Əsrəf Məmmədli, Şəhriyar Vəlizadə, Aysel Səlimli, Natəvan Abbaslı) dram rejissoru kafedrasının əməkdaşı Şəhla Heydərlinin rəhbərliyi altında maraqlı Novruz kompozisiyası ilə çıxış edib.

İsmayilli Dövlət Humanitar və Texnologiya Kollecinin tələbələrinin (Xanım Daşdəmirli, Xəyyam Hümbətov, İlahə Əliyeva, Xavər Əlizadə, Rahid Rəcəbli, Namiq Vahabzadə, Ülvi Ramazanlı) Könül Baxışlı və Elmir Ağayevin rəhbərliyi altında bədii kompozisiyalar, musiqi parçaları, “Çoban” və “Səmənli” rəqsləri təqdim olunub. Kollecin müəllimi Nazir Əkbərov pəhləvanlara məxsus parçalar nümayiş etdirib.

Qafqaz Universitetinin Türkiyə, Türkmənistan, Yəmən, İndoneziya və Myanmadan olan tələbələri (Hani Restu, Wunna Zaw, Ömer Kum, Sarper Çiçək, Fatih Mehmet Karaca, Kübra Sırmacı, Maral Yunlibayeva, Bahar Qasımova, Əminə Əhmədova, Ali Qasim el Rafai, Ahmet el Khudri) öz milli geyimlərini nümayiş etdirib, folklor nümunələrini təqdim ediblər.

Şamaxı Mədəniyyət Mərkəzinin musiqi qrupunun üzvləri (Əhməd Təhməzov, İsa İmanov, Abgül Adgözəlov, Mirzə Mirzəyev, Pərviz Mirzəyev) milli musiqi alətlərimizdə musiqi parçaları ifa ediblər. Ağsudan Aşıq Məhəmməd Şirvanlı, Ağsunun Bico kəndindən Aşıq Amil Dadaşov, Tovuzdan gənc aşıq Şəmşəd Məmmədov saz çalıb, söz söyləyiblər.

Festival iştirakçıları Orta əsr Ağsu şəhəri Arxeoloji Turizm Kompleksini və AzGranata Şirə və Şərab Emalı müəssisəsini ziyarət ediblər.

Festivalın ikinci günü MİRAS üzvləri Şölə Bayramova və Nərgiz Qarayevanın hazırladığı milli oyunlar əsasında yarışma təşkil olunub. Qolgüləşdirmə, Qaşıqda yumurta daşıma, Kəndirdartma oyunlarında qaliblər müəyyənləşdirilib. İştirakçılar müxtəlif milli rəqsləri birlikdə ifa ediblər, xarici qonaqlar da onlara qoşulublar.

Festivalın bədii hissəsi bitdikdən sonra Axır çərşənbə tonqalı qalanmış, iştirakçılar tonqaldan tullanmışlar. Daha sonra iştirakçılar 3 qrupa bölünərək kənddəki 3 evdə oturmuş, çillə çıxarmışlar. Onlar kənd evlərinə qurşaq tullamış, kənd sakinləri görüşmüş, evlərində qonaq olmuş, müxtəlif oyunlar oynamış, hekayələr dinləmişlər.

Səhər tezdən Tərəkəmə Çərşənbəsinin tonqalları qalanmış, iki od arasından əvvəlcə qoyunlar, daha sonra inəklər keçirilib. İştirakçılar mərasimi izlədikdən sonra özləri də iki od arasından keçərək yerli sakinlər

kimi "Ağırlığım, uğurluğum yerlə getsin, ALLAH ruzimizi yetirsin" demiş, bolluq-bərəkət arzulamışlar.

Festivalın sonunda iştirakçılara sertifikatlar və hədiyyələr verilib.

Ege Foto və Kino Həvəskarları Dərnəyinin üzvləri (Ahmet Serdar Turan, Ahmet İmançer, Hüseyin Obruklu, Erdal Türkoğlu, Kemal Okul, A.Bahriye Sumer, Suha Sumer, Yılmaz Kalpalp, Veyis Polat və Ahmet Sular), Gürcüstan Fotoqrafları Asossasiyasının üzvləri (Kaxa Pxakadze, Nino Mghebrishvili və Mzia Lekveishvili), Azərbaycan Fotoqrafları Birliyinin üzvləri (Rauf Umu-

dov, Fərqanə Qasımlı, Xətayi, Pəri Arıfqızı) və Azərbaycanın peşəkar fotoqrafı Məmməd Rəhimov festival zamanı maraqlı fotoçəkilişlər ediblər.

AZƏRTAC, Xəzər TV, Space TV, Lider TV, Region TV, Dünya TV, Colorit - Creativity Workshop-un əməkdaşları (Adil Ağayev, Rəşad Əşrəfov, Rəşad Rəşidov, Cavanşir Seyfəddinoğlu, Günel İsayeva, Aqil Əsədov, Pərviz Əliyev və Nihat Qulamzadə) festivalı işıqlandırmaq məqsədilə maraqlı videoçəkilişlər edib, reportajlar hazırlayıblar. TRT isə Novruzla bağlı sənədli filmlərinə istifadə etmək üçün festival zamanı videoçəkilişlər aparıb.

ÜÇÜNCÜ BEYNƏLXALQ TƏRƏKƏMƏ ÇƏRŞƏNBƏSİ FOLKLOR FESTİVALI

19-21 mart 2018-ci il tarixində Ağsu rayonunun Gəgəli kəndində III Beynəlxalq Tərəkəmə Çərşənbəsi Folklor Festivalı keçirilib. Festivalın təşkilatçıları MİRAS Mədəni İrsin Öyrənilməsinə Kömək İctimai Birliyi və Həqiqət Musayev adına Gəgəli kənd ümumi orta məktəbi nəzdindəki Tərəkəmə Folkloru Araşdırma və Təbliğat qrupudur. Azərbaycan Respublikası Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi İsmayılı Regional Mədəniyyət və Turizm İdarəsi, Ağsu rayonu İcra Hakimiyyəti, AMEA Folklor İnstitutu, AzG-ranata və Allprint şirkətləri təşkilatı dəstək göstəriblər.

Əvvəlcə Həqiqət Musayev adına Gəgəli kənd ümumi orta məktəbinin şagirdləri üçün Prof.Dr. Kübra Əliyevanın təqdimatında dekorativ çətən (yerlilər “çığ” deyirlər) sənətini öyrətmək məqsədilə ustad dərsi keçilib. Dərsə məktəblilərlə yanaşı, yerli sakinlər və festivala gələn qonaqlar da qatılıblar. Azərbaycanın tanınmış keçə rəssamlarından olan Mehriban Əliyeva keçə sənəti üzrə ustad dərsi keçib, keçənin bəzək nümunəsi kimi hazırlanması üsullarını təqdim edib.

Festival meydanında qurulmuş sərgidə əvvəlki Tərəkəmə Çərşənbəsi festivalları zamanı Azərbaycan, Türkiyə və Gürcüstan fotoqraflarının çəkdiyi fotolar, qarışıq rəsm əsərləri, Nərgizava nekropolundan təsadüfən aşkar olunmuş arxeoloji materiallar, kənd sakinlərinin müxtəlif əl işləri, palaz və xalçalar, tərəkəmə

alaçığı, yuxa və qutab bişirilməsi nümayiş olunub.

Festivalı MİRAS Mədəni İrsin Öyrənilməsinə Kömək İctimai Birliyinin sədri tarix üzrə fəlsəfə doktoru Fariz Xəlilli açaraq Ağsunun ən böyük kəndi Gəgəlidə belə bir beynəlxalq tədbirin keçirilməsinin əhəmiyyətindən danışdı. Qeyd edib ki, bu festivalda Azərbaycanın yaradıcı kollektivləri ilə yanaşı, Türkiyə, Gürcüstan, Rusiya və İranın da müxtəlif folklor qrupları iştirak edirlər. Azərbaycanın qeyri-maddi mədəni irs nümunələrinin YUNESKO siyahısına daxil edilməsində Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və Birinci Vitse-Prezident Mehriban Əliyevanın dəstəyini xatırladan Fariz Xəlilli “Tərəkəmə Çərşənbəsi” ənənəsinin də ümumdünya əhəmiyyətli folklor nümunəsi kimi qeydiyyatına alınacağına inandığını bildirib. O, festivala

dəstək verən qurumlara, o cümlədən ağısulu ziyalı şəxslərə minnətdarlığını ifadə edib.

Ağsu rayonu İcra hakimiyyətinin başçısı Ənvər Seyidəliyev Tərəkəmə Çərşənbəsi folklor festivalına uğur arzu edib, bundan sonra da festivala dəstək verəcəklərini bildirib. Kənd turizminin əhəmiyyətindən danışan Ənvər Seyidəliyev Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin regionların iqtisadi və mədəni inkişafına dəstəyinin nəticəsi kimi kəndin su və yol probleminin yaxın zamanlarda həll ediləcəyini də kənd sakinlərinə elan edib.

AMEA Folklor İnstitutunun əməkdaşı, filologiya üzrə fəlsəfə doktoru Afaq Mustafayeva festivala İnstitutun direktoru, akademik Muxtar İmanovun təbrik məktubunu oxuyub və uğur arzulayıb. Türkiyə Cümhuriyyəti Qars Kafkas Univeristetü Kültür İdarəsinin müdiri Çetin Adıgüzel, Rusiya Federasiyası Dərbənd Azərbaycan Dövlət Dram Teatrının direktoru Firdousi Əskərov, Gürcüstan "Dostlar üçün Gürcüstan" Asosiasiyasının prezidenti Tamara Basilaşvili, İran Aşıqlar Birliyinin üzvü Ustad Arif Həmid, AMEA Memarlıq və İncəsənət İnstitutunun şöbə müdiri Prof.Dr. Kübra Əliyeva və Həqiqət Musayev adına Gəgəli kənd ümumi orta məktəbinin direktoru Sabit Abdullayev festival iştirakçılarını salamlayıblar.

Festival iki gün boyunca bədii hissə ilə davam edib. Əvvəlcə Həqiqət Musayev adına Gəgəli kənd ümumi orta məktəbinin nəzdindəki Tərəkəmə Folkloru Araşdırma və Təbliğat qrupunun məktəbli üzvləri maraqlı proqramla çıxış ediblər. İsmayilli rayonunun Lahic Folklor qrupu özünəməxsus ifa tərzilə lahic folklorunu təqdim edib. Xüsusilə "Mən misgərəm" kompozisiyası tamaşaçıların marağına səbəb olub. Ağsu Xançoban folklor ansamblının musiqiçiləri bütün

festival boyunca öz ifaları ilə seçiliblər. Rusiya Federasiyası Dərbənd Azərbaycan Dövlət Dram Teatrının aktyorları xüsusi bayram proqramı ilə çıxış edərək Novruz adət-ənənələrini yenidən canlandırıblar, yerli sakinlərlə qarışaraq interaktiv şou göstəriblər. MİRAS Musiqi qrupunun üzvləri Ruslan Adgözəlov və Cahandar Mikayılovun ifasında xalq mahnıları səsləndirilib. MİRAS üzvlərindən ibarət «İncilər» qrupu memar, modelyer-rəssam Laləndər Novruzovanın milli geyim kolleksiyasından nümunələri, «Tərəkəmə» və «Yallı» rəqslərini xoreoqraf Rəsimə Əhmədovanın quruluşunda, Gülşən Hüseynovanın təşkilatçılığı ilə təqdim edib. Milli geyim nümayişi MİRAS Musiqi Qrupunun rəhbəri Ruslan Adıgözəlovun muğam üstündə canlı «Sarı gəlin» ifası ilə müşayiət olunub. Türkiyə Cümhuriyyəti Qars Kafkas Universitetinin müəllimi Çetin Adıgüzel Azərbaycan xalq mahnılarını ifa edib. Gürcüstan Respublikası Sameba ansamblı gürcü xalq mahnılarından ibarət geniş proqram, İlori Uşaq Folklor qrupunun üzvləri isə gürcü rəqsləri təqdim ediblər. İran Aşıqlar Birliyinin üzvü Ustad Arif Həmid və qadınlardan ibarət dəf ansamblının ifası festivala rəng qatıb. Aşıq Amil Bicolu və Aşıq Rza tərəkəmələrin ruhunu oxşayan saz havaları ifa ediblər. Ağsu şəhəri Aslan Nədirov adına 1 nömrəli təbiət fənləri təmayüllü məktəb-liseyin şagirdləri bayramla bağlı hazırladıqları kompozisiyanı təqdim ediblər. Azərbaycan Dövlət Mədəniyyət və İncəsənət Universitetinin tələbələri hazırladıqları tamaşa, musiqi və rəqslərlə maraqlı oyadıblar, kənd sakinlərini proqrama cəlb ediblər.

Festival günlərində qonaqlar Ağsuda yerləşən AzGranata şirkətinin qida sənayesi zavodu ilə tanış olublar. Onları zavodun məhsullarını dequstasiya etməyə dəvət ediblər.

Qonaqlar daha sonra Azərbaycanın ən yaxşı konservasiya edilmiş arxeoloji abidələrindən olan Orta əsr Ağsu şəhəri arxeoloji turizm kompleksi ilə tanış olublar. Tarix üzrə fəlsəfə doktoru Fariz Xəlilli onlara Ağsunun tarixi əhəmiyyətindən, qazıntıların nəticələrindən, gələcək perspektivlərdən danışdı.

MİRAS İctimai Birliyinin üzvü Nərgiz Qarayevanın hazırladığı milli oyunlar və yarışmalar proqramı yerli sakinlərlə qonaqların qaynayıb-qarışmasına səbəb olub. Onlar qolgüləşdirmə, kəndirdartma və yumurta-daşıma yarışlarında özlərini sınaıblar.

Yerli sakinlər və qonaqlar yaxınlıqdakı dağda çərşənbə tonqalı yandırılar, şamal atıblar, arzu fənərləri buraxıblar. Oturma evlərində şam yeməyində Şirvan plovu yeyən festival iştirakçıları səhərə qədər oyaq qalaraq çillə çıxarıblar.

Martın 21-də səhər tezdən tərəkəmə çərşənbəsi tonqalı qalanaraq heyvanların iki od arasından keçirilməsi mərasimi izlənilib. Daha sonra oyaq qalan festival iştirakçıları özləri iki od arasından keçiblər.

Festivalın son günü bütün ifaçı, təşkilatçı və iştirakçılara sertifikatlar təqdim olunub.

DÖRDÜNCÜ BEYNƏLXALQ TƏRƏKƏMƏ ÇƏRŞƏNBƏSİ FOLKLOR FESTİVALI

18-20 mart 2019-cu il tarixində Ağsu rayonunun Gəgəli kəndində IV Beynəlxalq Tərəkəmə Çərşənbəsi Folklor Festivalı keçirilib. Festivalın təşkilatçıları MİRAS Mədəni İrsin Öyrənilməsinə Kömək İctimai Birliyi və Həqiqət Musayev adına Gəgəli kənd ümumi orta məktəbi nəzdindəki Tərəkəmə Folkloru Araşdırma və Təbliğat qrupudur. Ağsu rayonu İcra Hakimiyyəti, AMEA Folklor İnstitutu, AzGranata, Helath Voyage turizm, Allprint, İMdizayn, Marelli moda evi, İvanovka çörək məhsulları şirkətləri, Mədəniyyətlərin təbliği və Xalq yaradıcılığına dəstək İctimai Birliyi, Azərbaycan xalçaçıları İctimai Birliyi dəstək göstərirlər. Festivalda Türkiyə, Gürcüstan, İran, Dağıstan (Rusiya) və Hindistandan gələn folklor qrupları iştirak edirlər.

Martın 18-də Ağsuda yerləşən Az-Granata şirkətinin zavodlarına “Ağsunun dadlarını kəşf elə” ekoturu və Orta əsr Ağsu şəhəri arxeoloji turizm kompleksinə «Ağsuda şəhər mədəniyyəti» arxeoturu təşkil edilmişdir. Qonaqlar Ağsunun qədim və müasir zənginliklərini bir arada görürlər.

Həqiqət Musayev adına Gəgəli kənd ümumi orta məktəbinin şagirdləri üçün

professor Kübra Əliyevanın təqdimatında xalça bərpası yollarını öyrətmək məqsədilə ustad dərsi keçilib. Azərbaycan xalçaçıları İctimai Birliyinin üzvləri, bədii tikmə ustaları Səma Əmirova “Bədii tikmə növləri, kompozisiyanın qurulması, rəng seçimi, pələklə, muncuqla tikmənin əsasları”, texnika elmləri namizədi Elmira Qasımova “Mil və milçə ilə bədii hörmə”, Hökümə Qasımova “Azərbaycanın bədii tikmə sənətinin inciləri” və xoreoqraf Rasimə Əhmədova “Azərbaycan milli rəqsləri” mövzusunda ustad dərsləri

nümayiş olunub.

Martın 19-da Həqiqət Musayev adına Gəgəli kənd ümumi orta məktəbində festivalın açılış mərasimi olub. Əvvəlcə Azərbaycan Respublikasının dövlət himni səslənib. Ağsu rayonu İcra hakimiyyətinin başçısı Ənvər Seyidəliyev Tərəkmə Çərşənbəsi folklor festivalına uğurlar arzulayıb, gələn qonaqlara minnətdarlıq edib. MİRAS İctimai Birliyinin "İncilər" rəqs qrupu "Şən Azərbaycan" kompozisiyası əsasında modelyer Laləndər Novruzovanın hazırladığı milli geyimləri nümayiş etdiriblər.

Hindistan Respublikasının Azərbaycandakı fəvqəladə və səlahiyyətli səfiri Bavitlunq Vanlalvavna Ağsu rayonu İcra hakimiyyətinin başçısına dəvət üçün minnətdarlıq edib, kənd sakinlərini, festival iştirakçılarını salamlayıb. Qeyd edib ki, Novruz bayramı Hindistanda da müxtəlif icmalar tərəfindən qeyd olunur. Bu bizim xalqlarımız

keçiblər. Dərslərə məktəblilərlə yanaşı, yerli sakinlər və festivala gələn qonaqlar da qatılıblar.

Festival meydanında qurulmuş sərgidə Hindistan səfirliyi Mahatma Qandinin 150 illiyinə həsr olunmuş rəsmlər, informasiya panelləri, kitablar, jurnallar, açıqcalar nümayiş etdirib. Səfirliyin əməkdaşları festival iştirakçlarına Mahatma Qandi haqqında məlumatlar verib, onlara kitab və jurnallar hədiyyə ediblər. Sərgi meydanında Nərgizava nekropolundan 2018-ci ilin arxeoloji tədqiqatları zamanı aşkar olunmuş arxeoloji materiallar, kənd sakinlərinin müxtəlif əl işləri, palaz və xalçalar, tərəkmə alaçı, yuxa və qutab bişirilməsi

arasındaki mädäni bađları gstärir. O qeyd edib ki, festival meydanında Hindistanın böyük lideri, azadlıq mübarizi, qardaşlıq rəmzi Mahatma Qandıyә hәsr olunmuş sәrgi nümayiş etdirilir. Sәfir kәnd icması ilə gәlәcәkdә әmәkdaşlıq etməyә hazır olduqlarını bildirib.

Rusiya Federasiyası Dađıstan Tәрәkәmәləri Cәmiyyätinin sәdri Hacımahmud Әlifxanov qәdim Azərbaycan şәhəri Dərbәndin və onun 10 para tәрәkәmә kәndinin adından festival iştirakçılarını salamlayıb. Dərbәnd tәрәkәmәlərinin azərbaycanlı olduqları ilə fәxr etdiyini deyib. Bu festivala tәрәkәmә әnәnәlərini öyrәnmәyә və gәlәcәkdә Dađıstanda belә festivalları

keçirmәk üçün tәcrübә toplamađa gәldiklərini bildirib.

Ađsu arxeoloji ekspedisiyasının rәisi, professor Qafar Cәbiyev, İran Aşlıqlar Birliyinin sәdri Ustad Sәlcuq Şahbazi, MİRAS Mәdәni İrsin Öyrәnilmәsinә Kmәk İctimai Birliyinin sәdri tarix üzrә fәlsәfә doktoru Fariz Xәlilli, Hәqiqәt Musayev adına Gәgәli kәnd

ümumi orta məktəbinin direktoru Sabit Abdullayev festival iştirakçılarını salamlayıblar.

Festival iki gün boyunca bədii hissə ilə davam edib. Əvvəlcə Həqiqət Musayev adına Gəgəli kənd ümumi orta məktəbinin nəzdindəki Tərəkəmə Folkloru Araşdırma və Təbliğat qrupunun məktəbli üzvləri maraqlı proqramla çıxış ediblər. Azərbaycan Dövlət Mədəniyyət və İncəsənət Universitetinin Musiqişünaslıq fakültəsinin dekani, dosent Nərmin Qaralovanın rəhbərlik etdiyi nümayəndə heyətinin üzvləri aşığılar, xanəndələr, ifaçılar festival boyunca maraqlı musiqi çələngi təqdim ediblər. Hindistan səfirliyinin dəstəyi ilə festivala qatılan rəqqas Nərgiz Həsənova

hind rəqləri ifa edib. Şirvan aşığı Aşiq Məhəmməd Ağsulu və Aşiq Amil Bicolu, Ağsu Xançoban folklor ansanblı, Türkiyə Cümhuriyyəti Qars Kafkas Univeristetinin müəllimi Çetin Adıgüzel, Şöhrət Hüseynovanın rəhbərlik etdiyi Gürcüstan Respublikası Meydan Saz qrupunun aşığı, İran Aşıqlar Birliyi (Aşiq Səlcuq Şahbazi və Aşiq Arif Həmid) və Mişov aşıqlar qrupunun ustad aşığı (Aşiq Əhəd Maliki, Bağır Heydəri, Tariverdi Heydəri və Feriştə Əskəri) çıxış ediblər.

MİRAS üzvlərindən ibarət «İncilər» qrupu «Tərəkəmə», «Qara qız», «Ağ gül, qırmızı gül, bir də sarı gül», «Yallı» rəqlərini xoreoqraf Rasimə Əhmədovanın quruluşunda, Gülşən Hüseynovanın təşkilatçılığı ilə təqdim edib. Hökumə Qasimovanın müəllifliyi ilə «Bahar sevincləri» uşaq bədii hörmə nümunələrinin dəfiləsi Gəgəli kəndindən olan uşaqların iştirakı ilə nümayiş olunub. MİRAS sədrinin müavini Orxan Qəmbərovun ideyası əsasında festival meydanında od, su, yel və torpağın rəmzi olan əşyaların köməyi ilə «MİRAS – mədəni irsimiz, rəmzlərimiz, abidələrimiz, sənətimiz» flaşmobu həyata keçirilib. Ağsu şəhəri 3 nömrəli tam orta məktəbin şagirdləri bayramla bağlı hazırladıqları kompozisiyanı təqdim ediblər.

Yerli sakinlər və qonaqlar yaxınlıqdakı dağda çərşənbə tonqalı yandırılıblar, şamal atılıblar. Oturma evlərində şam yeməyində Şirvan plovu yeyən festival iştirakçıları səhərə qədər oyaq qalaraq çillə çıxarıblar.

Martın 20-də səhər tezdən tərəkəmə çərşənbəsi tonqalı qalanaraq heyvanların iki od arasından keçirilməsi mərasimi izlənilib. Daha sonra oyaq qalan festival iştirakçıları özləri iki od arasından keçiblər.

Festivalın son günü bütün ifaçı, təşkilatçı və iştirakçılara sertifikatlar təqdim olunub.

BEŞİNCİ BEYNƏLXALQ TƏRƏKƏMƏ ÇƏRŞƏNBƏSİ FOLKLOR FESTİVALI

Azərbaycan Respublikası Mədəniyyət Nazirliyinin dəstəyi, "Miras" mədəni irsin öyrənilməsinə kömək ictimai birliyin təşkilatçılığı ilə "Tərəkəmə Çərşənbəsi beşinci beynəlxalq folklor festivalının keçirilməsi" layihəsi çərçivəsində 2024-cü il 01-02 iyun tarixlərində Ağsu rayonu Gəgəli kəndi Tərəkəmə yurdu folklor turizmi məkanında beynəlxalq festival keçirilib.

Festivalı "Miras" mədəni irsin öyrənilməsinə kömək ictimai birliyin idarə heyətinin sədri, tarix üzrə fəlsəfə doktoru Fariz Xəlilli açılıb. Festivala qatılan yerli və xarici qonaqları, kənd sakinlərini və turistləri salamlayıb. Əvvəlcə şəhidlərin əziz xatirəsi sükutla yad olunub, Azərbaycan Respublikasının dövlət himni səsləndirilib. "Miras" mədəni irsin öyrənilməsinə kömək ictimai birliyin idarə heyətinin üzvü, tarix elmləri doktoru, professor Şikar Qasimov, Azərbaycan Respublikası Dövlət Turizm Agentliyi İsmayılı Regional Turizm İdarəsinin rəisi Elnur Hüseynov, Ağsu rayon İcra hakimiyyətinin şöbə müdiri Kənan Tacızadə, Ağsu rayonu Gəgəli bələdiyyəsinin sədri Ülvi İsmayilzadə, Türkiyə Cümhuriyyəti Qars bölgəsi tərəkəmələri adından Çətin Adıgözəl, İtaliya Respublikasından professor Luici Skrinzi, Gürcüstan Respublikası Borçalı tərəkəmələri adından professor Vüqar Əliyev açılış nitqi ilə çıxış ediblər.

Festivalın açılış bədii hissəsində tarix üzrə fəlsəfə doktoru Fariz Xəlilli festival haqqında geniş məlumat verib. Festivalın yaranma tarixindən və gələcək planlardan danışdı. "Alaca" milli geyimlərin təbliği müəssisəsinin qurucusu, tarix üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Gülzadə Abdulova milli geyimlərimiz haqqında məruzə edib. "Alaca" milli geyimlərini geyinmiş

Ağdam rayonu "Nənə qızlar" ansamblının kollektivi maraqlı proqramla çıxış ediblər. Ağsu rayonunu təmsil edən Aşıq Amil Bicolunun "Çoban yaylağı" peşrovu ilə başlanan çıxışı maraqla qarşılanıb. Sonra Bakı şəhəri İbrahim Əbilov adına Mədəniyyət Mərkəzinin "Oğuzlar" xalq folklor ansamblı, Qəbələ rayonu "Gülüstan" folklor kollektivi, Sumqayıt şəhər mədəniyyət mərkəzinin "Veteranlar" xalq xoru zəngin proqramla çıxış ediblər. Qars bölgəsində Azərbaycan musiqilərinin mahir ifaçısı Çətin Adıgözəlin mahnıları festivala ayrı rəngarənglik gətirib.

Azərbaycan Respublikası Mədəniyyət Nazirliyi İncəsənət və qeyri maddi-mədəni irs şöbəsinin Qeyri maddi-mədəni irs sektorunun müdiri Nuriyyə Məmmədova və Starteji inkişaf və layihələrin idarəedilməsi şöbəsinin strateji inkişaf sektorunun baş məsləhətçisi Şəfiqə Rəhimova sərgi-yarmarka ilə tanış olublar və festivalın bədii hissəsini izləyiblər. Nuriyyə Məmmədova festivalla bağlı təəssürat və düşüncələrini təşkilatçılarla bölüşüb.

Şamaxılı xanəndə Ruslan Adıgözəlovun təqdimatı ilə bədii hissə davam edib. Əvvəlcə H.Musayev adına

Gəgəli kənd ümumi orta məktəbinin direktoru Sabit Abdullayev çıxış edib və məktəbin şagirdləri folklorla bağlı yerli bayatıları səsləndiriblər. Sonra Qusar Mədəniyyət Mərkəzinin "Mel" xalq folklor kollektivi, Aşıq Rza Qobustanlı adına Mədəniyyət evinin "Aşıqlar" xalq ansamblı, Saatlı Mədəniyyət Mərkəzinin "Adıgün" Axısqa türk xalq folklor kollektivi maraqlı proqramla çıxış edib. Zorxana ustası Xəyyam Orucov milli oyunlarımızı, o cümlədən zorxanani nümayiş etdirib. Ağdaşlı kəndirbaz Məhəmməd Paşayevin ailə kollektivi kəndirbazlıq nümunələri göstəriblər. Tonqal ətrafında oturma və musiqili proqramla festival davam edib.

Səhər tezdən bir qrup iştirakçı Tərəkəmə marafonuna qatılıb və yerli sakinlərin binəsinə qədər uzun yol qət ediblər. Tərəkəmə obasında səhər yeməyindən sonra qrup yabanı qızılgüllərin yetişdiyi yamacları keçərək Tərəkəmə yurduna qayıdıblar. Marafon iştirakçıları sertifikatla mükafatlandırılıblar.

İkinci gün Şamaxılı xanəndə Ruslan Adıgözəlovun təqdimatı ilə bədii hissə davam edib. Lahıc folklor qrupu, Tovuz rayonu "Misri" Aşıq ansamblı, Masallı Mədəniyyət Mərkəzinin "Halay" xalq folklor kollektivi, Salyan Mədəniyyət Mərkəzinin "Cəngi" milli nəfəslı xalq kollektivi, Gəncə

şəhəri "Xəmsə" nağara ansamblı maraqlı proqramla çıxış edib. Göygöl şəhərindən Əhəd İsmayılov kamança, Qobustan rayonundan Baxış Bünyatovun balaban ifası, Bakı şəhərindən Rasimə Əhmədovanın "Tərəkəmə" rəqsi maraqla qarşılıb. Şamaxılı Aşıq Rza aşiq havalarını səsləndirib.

Festival boyunca paralel fəaliyyətlər davam edib. "Çardaq" art platforması üzvləri festivalda əsərlərini nümayiş etdirməklə yanaşı, kənd sakinləri və qonaqlar üçün ustad dərsləri də keçiriblər. Sərgi-yarmarkaya Bakı, Gəncə, Qəbələ, Ağdam, Bərdə, Füzuli, Ağdaş, Lahıc, Basqal, Gəgəli, Bico və digər yerlərdən gələn sənətkarlar qoşulublar. Tərəkəmə alaçığında milli geyimlər nümayiş olunub. Alpaqut Federasiyasının oxatma ustaları oxatma məşqləri keçiriblər. Qonaqlar kənd evlərində yerləşib, yerli sakinlərlə ünsiyyət bağları qurublar. Festivalı Türkiyə, İtaliya, Gürcüstan, Estoniya, İsrail, Əlcəzair və digər ölkələrdən nümayəndələr izləyiblər.

Festivalın yekun hissəsində "Miras" mədəni irsin öyrənilməsinə kömək ictimai birliyin idarə heyətinin sədri, tarix üzrə fəlsəfə doktoru Fariz Xəlilli festivala Bakı şəhərindən, Qazax-Tovuz, Lənkəran-Astara, Şirvan-Salyan, Gəncə-Daşkəsən, Dağlıq Şirvan, Quba-Xaçmaz, Mil-Muşan, Qarabağ, Mərkəzi Aran, Abşeron-Xızı bölgələrindən folklor kollektivlərinə, yerli və xarici qonaqlara minnətdarlıq edib. İştirakçılara ifaçı, təşkilatçı və iştirakçı sertifikatları verilib.

Festival iştirakçıları festivalın sonunda Orta əsr Ağsu şəhəri Dövlət Tarix Mədəniyyət Qoruğunu və rayonun digər tarixi abidələrini ziyarət ediblər.

“GÜNƏŞƏ DOĞRU KOÇ: TƏRƏKƏMƏ QADIN” SƏNƏDLİ FİLMİ

AĞSU RAYONU GƏGƏLİ KƏNDİ, 2021-Cİ İL, İSART STUDİYASI,
İDEYA MÜƏLLİFİ: FARİZ XƏLİLLİ, PRODÜSSER VƏ REJİSSOR: NİHAD İSA,
SSENARİ MÜƏLLİFİ: ARZU SOLTAN

“Miras” Mədəni İrsin Öyrənilməsinə Kömək İctimai Birliyinin təşəbbüsü və təşkilatçılığı ilə Ağsu rayonunun Gəgəli kəndi, onun qışlaq və yaylaqlarında “Tərəkəmə qadın” sənədli filmi çəkilib. Mənəvi Dəyərlərin Təbliği Fondu tərəfindən dəstəklənən layihənin əsas məqsədi Azərbaycanın tərəkəmə obalarından birinin məskunlaşması nəticəsində yaranmış Gəgəli kəndində heyvandarlıqla məşğul olan Abidə Mürşüdoğa adlı yaşlı bir qadının həyat hekayəsini sənədli filmə çevirməkdir.

Abidə Mürşüdoğa yetmiş yaşlarında fədakar və zəhmətkeş tərəkəmə həyat tərzini keçirməyə alışmış yerli sakin, qadındır. O, Sovet dövründə orta məktəbi yaxşı oxusa da, nümunəvi şagird olsa da qızların oxudulmamasının qurbanı olmuş, yeniyetmə yaşında evlənmişdir. On iki uşaq anası olan Abidə Mürşüdoğa qızıl medallı “Qəhrəman ana”dır. Zəhmətkeş həyat keçirən Abidə Mürşüdoğa həyat yoldaşı ilə uzun müddət kolxozun, sonra isə şəxsi heyvanlarını bəsləmişdir. O, bütün nəslinə yardım əlini uzadan əliaçıq və yardımsevər tərəkəmə qadınıdır. Abidə Mürşüdoğa qırx nəvə və otuz nəticə

sahibidir. O, hazırda qışlaq və yaylaq sahələrində camış və qoyun bəsləməklə məşğuldur. Bu sənətin bütün incəliklərini bilən və tətbiq edən Abidə Mürşüdoğanın kənd və qışlaq evi filmin çəkilişi üçün dekor seçilib.

Ekran əsərinin əvvəlcə kənd və qışlaq kadrları çəkilib. Abidə Mürşüdoğa və oğlu Cümşüd Mürşüdoğovun təsərrüfatında olan çəkiliş heyəti daha sonra heyvanların çıxarıldığı Gəgəli yaylaqlarında çəkilişləri davam etdirib. Filmdə təbiətin genişliyi, ənənələrin qədimliyi, ruhların təmizliyi, heyvanların bərəkətliyi və yetmiş yaşlarında

bir qadının xatirələri ön planda verilir. O, keçmişlə bu günü müqayisə edir və ənənələrə yeni izahlar gətirir. İcmasının bir fərdi olan Abidə nənə icmasını dünyaya tanıtmağın yollarını arayır. Film, tərəkəmə həyat tərzinə hermenevtik baxışı, tarixi ənənələrin yaşayan folklor nümunəsi kimi interpretasiyasını təqdim edir. Son zamanlarda bütün dünyada tərəkəmə həyat tərzinin sənədləşdirilməsi, paylaşılması və turistlərə açılması Azərbaycanda da bu sahəyə və bu həyat tərzinin yeni təqdimatlarda topluma tanıtılması üçün prioritetdir. "Tərəkəmə qadın" sənədli filmi 5 min nəfərlik Gəgəli icmasının ənənələrini, həyat tərzini tanıtmaqla yanaşı, qadın fədakarlığını göstərmək üçün örnək layihə olub.

Film üçün link: <https://www.youtube.com/watch?v=gTu3T51AjQQ>

“TƏRƏKƏMƏ CƏRŞƏNBƏSİ” BEŞİNCİ BEYNƏLXALQ FOLKLOR FESTİVALI HAQQINDA TƏSSÜRATLARIM

TARİX ELMLƏRİ DOKTORU, PROFESSOR: ŞİKAR QASIMOV

Azərbaycan Respublikası Mədəniyyət Nazirliyinin dəstəyi və "Miras" mədəni irsin öyrənilməsinə kömək ictimai birliyinin təşkilatçılığı ilə iyul ayının 1-2-də Ağsu rayonunun Gəgəli kəndində keçirilən "Tərəkəmə cərşənbəsi» beşinci beynəlxalq folklor festivalında aldığım təəssüratları hələ də unuda bilmirəm. Deyə bilərəm ki, "Miras" ictimai birliyinin indiyə qədər Azərbaycanda və dünyanın müxtəlif yerlərində keçirdiyi tədbirlərin ardıcıl iştirakçısı olmuşam. Yarandığı gündən indiyə qədər ictimai birlik Fariz müəllimin

rəhbərliyi altında bir çox uğurlara imza atıb.

Azərbaycanın, milli-mənəvi dəyərlərimizin araşdırılması, qorunması və təbliğində heyrətamiz işlər görüb.

Onu da qeyd edə bilərəm ki, indiyə qədər təkcə beş dəfə, Mir Həmzə Nigariyə həsr edilmiş Beynəlxalq Simpozium

keçirilib. "Miras" ictimai birliyi Laçından Amasiyaya salınmış təsəvvüf yolunun izi ilə Mir Həmzə Nigari yaradıcılığının araşdırılmasında, onun fəaliyyətini Türkiyə və Azərbaycan oxucusuna çatdırılmasında misilsiz işlər görüb. Ancaq deyə bilərəm ki, iyul ayında, Ağsunun tərəkəmə obasında keçirilən beynəlxalq folklor festivalı bu tədbirlərin zirvəsi oldu. Festivalın möhtəşəmliyi onda idi ki, festival hansısa bir binada, iclas zalında yox, açıq havada - Tərəkəmə yurdunda elə tərəkəməsayağı keçirilirdi. Mənə xoş

təsir bağışlayan təssüratlardan biri də o oldu ki, Azərbaycanın əsasən bütün bölgələrini təmsil edən mədəniyyət, incəsənət işçiləri və folklor kollektivləri festivalda iştirak edirdilər. Havanın həddindən artıq isti olmasına baxmayaraq, hər rayondan gəlmiş incəsənət kollektivləri, öz bacarıqlarını və təmsil etdikləri bölgələrin milli-mənəvi dəyərlərini nümayiş etdirirdilər.

Tədbiri həm də gözəlləşdirən səbəblərdən biri də iştirakçıların çoxluğu, ən əsası qardaş Türkiyə, Gürcüstan, İtaliya və başqa ölkələrdən gələn nümayəndələr və onların çıxışları idi. Türkiyənin Kars bölgəsindən gəlmiş Çətin Adıgözəlin Azərbaycan sevgisi və bu yerlərə olan həsrəti məni rıqqətə gətirmişdi. Yol boyu onlarda olan Azərbaycan sevgisini söhbətlərindən hiss etmişdim. Dedilər ki, ailədə özlərinə rahatlıq tapmaq üçün, oğlanlarının adını Gəncə, qızlarının adını Şirvan və nəvələrinin adını isə Araz qoymuşlar. Festivalda da ifa etdiyi mahnıları, xüsusilə ürəkləri titrədərək özəl bir səslə və sevgi ilə oxuduğu "Ay Laçın" mahnısını heç unuda bilmirəm.

Festival günlərində rəngarəng çıxışlar, milli dəyərlərimiz haqqında söhbətlər, zorxana oyunları, Ağdaşdan gəlmiş 70 yaşlı Məhəmməd Paşayevin baba, oğul və nəvələrindən ibarət ailə kollektivinin kəndirbazlıq nümunələri göstərmələri, Ağdamdan gəlmiş "Nənə qızlar", Masallıdan "Halay" folkloru, Sumqayıtdan "Veteranlar" xalq folkloru, Saatlıdan "Adıgün" Axıska Türk xalq folklorunun, Qusardan

gəlmiş kollektivlərin çıxışları və sərgi yarmarkasının keçirilməsindən aldığım təssüratlar, məndə Azərbaycan milli-mənəvi dəyərlərinin necə də zəngin olması əminliyini yaratdı. Yadda qalan təssüratlardan biri də axşam tonqal ətrafında festival iştirakçılarının kütləvi rəqsi zamanı qəflətən leysan yağışın yağması, küləyin başlaması və qurulmuş çadırların bəzilərinin dağılması oldu. Sanki təbiət, festivalın tərəkəmə həyatına da bənzərliyini əyani olaraq tamamladı.

Ümumilikdə festivalda bu qənaətə gəldim ki, belə tədbirlər Azərbaycan dəyərlərinin qorunmasında və dünya xalqlarına təbliğində böyük əhəmiyyətə malik hadisədir. Bir sözlə bu festival möhtəşəmliyi ilə, Azərbaycan dəyərlərinin təcəssümü oldu. Mən də belə bir inam yarandı ki, Tərəkəmə festivalımız davamlı olacaq və YUNESKO-nun qeyri-maddi mədəni irs siyahısına salınacaqdır.

Nəhayət belə bir möhtəşəm və əhəmiyyətli festivalın uğurla keçirilməsində xüsusi əməyi olan "Miras" ictimai birliyinin sədri, t.ü.f.d. Fariz Xəlilliyə təşəkkür edirəm. Təklif edirəm ki, festivalın keçirilməsi davamlı olsun, növbəti ildə festivalın keçirilmə vaxtı isə mart ayına salınsın. Festival qaliblərinə yalnız sertifikatlar yox, həm də 3 yer müəyyənləşdirilsin. O yerləri tutanlara mükafatlar da verilsin.

Keçirilən folklor festivalının təcrübəsi imkan verir ki, növbəti Mir Həmzə Nigariyə həsr olunmuş Simpozium onun doğulduğu Laçın rayonunun Cictimli kəndində keçirilsin.

“TƏRƏKƏMƏ CƏRŞƏNBƏSİ” BEŞİNCİ BEYNƏLXALQ FOLKLOR FESTİVALINA SÖZLƏRİM

İTALİYA RESPUBLİKASI, PROFESSOR: LUİGİ SCRİNZI

Salam, əziz dostlar. Salam olsun sizə, dost Azərbaycan xalqı. Mən bu xüsusi “Tərəkəmə cərşənbəsi» beşinci beynəlxalq folklor festivalında iştirak etməkdən çox minnətdaram və qürur duyuram. Bəziləriniz maraqlana bilər ki, mənim kimi italyan birini niyə dəvət ediblər? Deyə bilərsiniz ki, o, abidələrin bərpası üzrə mütəxəssisdır, bəs niyə “Tərəkəmə festivalı - 2024”ə çağırılıb?

Məlum olduğu kimi, Tərəkəmə həyat tərzi (italyan dilində «transumanza» və ingilis dilində «transhumance») YUNESKO tərəfindən universal irs elan edilib.

YUNESKO tərəkəməliyi bütün bəşəriyyətə məxsus qeyri-maddi irs kimi qorunub saxlanmalı qiymətli bir dəyər hesab edir.

Transumanza, Latın etimologiyasında trans-humusdur, «öz vətənindən kənara çıxan». Azərbaycan etimologiyası da fərqli deyil, tərəkəmə olduğu yerdə zaman-zaman köçəri kimi hərəkət edir. Nəzərə alınmalıdır ki, hələ də yarımköçəri heyvandarlığın yetişdirildiyi və ya tətbiq olunduğu yerlər özləri ilə birlikdə orada yaşayanların ruhunu, məşhur yerlərini, həmin yerlərin ruhunu yaşadır və bunu hamımızın onlara minnətdarlıq borcu kimi qəbul edirik. «Bizim

vəzifəmiz bizdən əvvəlkilərin döyüşlərini özümüzlə çevirməkdən başqa bir şey deyil: «Bizi yer üzündə gözləyirdilər». Biz keçmişə şans verməliyik. Bu mənada keçmişin açıqlığı ilə gələcəyin açıqlığı üst-üstə düşür. Bu, o gözləntilərə, qaçan və ya tapdalanan və indi ədalət tələb edən əzablara şans vermək deməkdir. Onların yarımçıq xoşbəxtliyini dərk etmək bizim əlimizdədir. Əslində keçmişə fərqli gələcəyin peyğəmbərliyi kimi baxmaq lazımdır (V.Benjamin).

Ona görə də həmin yerlər, onların maddi və qeyri-maddi irsi bir abidə kimidir (yəni mneme, yaddaş və yadigar, yadda qalan, xatırlanan!). İntellektual yaxınlıq və

peşmə görə məni narahat edən ilk fakt budur. İrs abidə kimi. Beləliklə, moneo = xəbərdarlıq, və ya: «Ehtiyatlı olun! Diqqət edin!!!»; və xatirə = «Məni unutma!».

Bu səbəblərə görə, əgər abidə baxım və qorunma tələb edirsə, hərdən bizə abidələri sağaltmağı bilən, lakin hər şeydən əvvəl onların dəyərini yenidən/bilməyi bacaran biri lazımdır! Yəni, bəlkə də unudulmuş və ya unudulmaq üzrə olduqları üçün onları yenidən tanımaq üçün. Mən «Tierra del Fuego»-da, mənim üçün ikinci vətən kimi əziz olan Odlar Yurdunda müxtəlif yerlərdə və bir çox abidələrdə işləmişəm: BAKI, QOBUSTAN, AÇSU, ŞƏKİ, BASQAL, ŞUŞA (və s.) və mühafizə üçün konsepsiyalar vermişəm. Həmçinin İtaliya və Avropada qiymətli mədəniyyətinizi, irsinizi və onun koinè (mənsub olduğu tarixi mühitdə mədəniyyətin orijinal dili) kimi tanınması üçün əlimdən gələni etmişəm.

Tərəkəmə! Mən burada öyrəndim ki, tərəkəmə (azərbaycanlı) şəxsiyyət - homo planetinin

yazıyaqədərki tarixi, yazılı tarixi, həndəsəsi, riyaziyyatı, incəsənəti və musiqisi, filologiyası deməkdir. Qobustan böyük və müqəddəs qoç bayrağı altında bütün bunların həqiqətən də özünü büruzə verdiyi yerdir.

Buna görə də Tərəkəmə həyat tərzini yarımköçəri heyvandarlıqdan miras qalmış nəhəng mədəni irsdir, qeyri-maddi dəyərlər kimi başa düşülən irsdir (şeyir, hekayə, etnoqrafiya, folklor, əyləncə, musiqi, incəsənət, bir sözlə: hər şey!). Eyni zamanda tərəkəməlik maddi dəyərlərin ifadəsidir, parçalar və vazlar, xalçalar,

sadə sənət, sevilən kənd binaları, yerli materiallardan düzgün istifadə və ustalıqla tikinti bilikləri, torpaq, saman, günəş... və ... o maddi, yorulmaz tər, zəhmətin nəticəsi, ev heyvanları üçün rahat və təhlükəsiz sığınacaqlara sahib olmaqdan başqa bir şey deyil.

Bunlar tez-tez yaxşı usta inşaatçıların, zamanın dumanlarında, daha doğrusu, min bir gecədə doğulmuş katiblərin yazılmasına kömək etdiyi tərəkmələrin işləridir: torpaq, palçıq, humus və saman, bir evi birlikdə saxlamaq üçün sərtləşdirici rol oynayan günəş, eləcə də əsl həyat yoldaşları üçün onları bağlayan səmimi sevgi.

Çayın lili çayın axarında və çayda çökdüyü kimi insanın instinktiv dühasının parlaq geoloji intuisiyalarının mənbəyinə, kəndlərə, yollara çevrilən qoyun izləri yaylaların çökəkliklərində dünən onlar üçün, bu gün isə bizim üçün qoyun otarmağa münasib yararlı torpağa çevrilir. Bu günün fərasətli və bilikli tədqiqatçıları üçün bu, lakmus testinə çevrilir, həm də homo faberin bir vaxtlar əcdadı ovçu olan çoban/maldarlara aid perspektivli arxeoloji yerləri kəşf etməsinə işarədir.

Bura baxsanız, hamınız bunu dərhal başa düşəcəksiniz. Tərəkmənin Gəgəlidəki homo planeti Adəm, Həwa,

Habil, Qabil, Nuh, Musa, Harun və İbrahimdir. Əgər Qobustan daşla yazılmış İncildirsə, bu həyat tərzinin həqiqətən mövcud olduğunu və indi də davam etdiyini göstərir.

Uzatmaq istəmirəm. Nəhayət, 19-cu əsrin birinci yarısının böyük italyan şairi Cakomo Leopardinin bəzi misralarından sitat gətirəcəyəm. Şeir "Asiyanı gəzən çobanın nəğməsi" adlanır və belə başlayır: "Nə edirsən, ay, göydə?... De görüm, nə edirsən?...". 1830-cu ildə şair Neapol qəzetində qırğız çobanın ölümünün faciəvi hekayəsini oxuduqdan və onun köçəri həyatının dramına qərq olduqdan sonra bu şeiri yazır. O, bundan çox təsirlənir və Avropanın ən gözəl, təsirli və faciəli şeirlərindən birini ona həsr edir:

Nə edirsən, ay, göydə? De görüm, nə edirsən?
Səssiz ay? Axşam qalxır və gedirsən,
Səhraları düşünür, sonra oturursan.
Sən hələ ödəmirsən,
Əbədi çağırışlar üzərində getmək üçün?
Sən hələ də utanmırsan, hələ də qeyri-müəyyənsən,
Bu dərələrə baxmaq üçün?
Sənin həyatına bənzəyir,
Çobanın həyatı.
Səhər tezdən qalxır;
O, sürünü örüşdə gəzdirir və görür
Sürüləri, bulaqları və otları;
Sonra yorğun halda axşam dincəlir...

Çobanyastığı çobanın yastığına adını verdiyi çiçəklə kətan torbaya doldurulmuş sakitləşdirən,

yuxuları təşviq edən, rahat yuxuya kömək edən çiçəkdir. Nə edirsən, ay, göydə? Çobanyastığı çobanın yorğunluğunu sakitləşdirən, yuxusunu şadlandırıran, yuxularına ilham verən, kimsə olmaq istəyini gücləndirən, özünə və sevdiklərinə vermək üçün çiçəkdir.

Tərəkəmə çərşənbəsi beynəlxalq folklor festivalı tərəkəmə Farizin gözəl xəyallarından doğub. Ona görə də hamı buradadır... Min bir gecə qədər maraqlı olan insan, yer və heyvanlar arasındakı münasibətə həsr olunmuş festival qeyri-maddi və maddi dəyərlər baxımından yenidən tanınacaq və hər dəfə qeyd olunacaq... Gəgəlinin, Ağsunun bu tərəkəmə şənliyi bəşəriyyət irsidir.

Nəhayət, Lessiniyadan mənim yaşadığım Verona şəhərinə qədər martdan noyabra kimi köç halında olan, Avropada və dünyada tanınan italyan tərəkəmələrini də burada xatırlamaq istəyirəm.

Sözümü bitirərək demək istəyirəm ki, nə yaxşı oldu, bu canlı, YUNESKO intuisiyası Fariz Xəlilli tərəfindən tez bir zamanda əsas götürüldü, paytaxt sakinlərini, böyükləri unutmadan öz xalqına, doğulduğu kəndə və ətraf ərazilərə gətirildi. Uşaqlar və mənim çevrəm üçün maraqlıdır ki, mən buradayam, Gəgəlidayəm, arxeologiyanın bərpası fəlsəfəsi, filologiya və etnologiya və iqtisadiyyat arasında əsl vəhdətdəyəm, Ağsudayam, Odlar Yurdu diyarındayam. Sizin üçün, həqiqətən, başqa bir baxış şüarı da yaradıldı! Gəgəli, sən torpaqsan, yenidən tanınmağa layiq humus. Asiyadan sizin gecə mahnınız = Tərəkəmə!

